

Organ för svenskarna i Estland.

Polarexpeditionsfartyg till botten vid Island.

Åtta franska vetenskapsmän ombord på hemväg efter lyckad sommarexpedition. Endast en man räddades.

Efter en lyckad sommarexpedition lämnade det franska polarexpeditionsfartyget "Pourquoi pas?" sista onsdagen Reykjaviks hamn för att återvända till Frankrike. Blåsten ökades snart till en våldsam storm och fartyget med 34 man ombord förläste vid sextiden på

onsdagsmorgonen vid Alftanes i närheten av Borgenfjord på Islands västkust. Endast en man av de ombordvarande, en underofficer, räddades, men smatliga de övriga, däribland expeditionens ledare, den kände polarforskaren och upptäcktsresaren J. B. Charcot, omkommo.

Ny passagerarlinje Sverige-Estland.

Det estländska rederibolaget Sergo & Co har i dagarna genom köp förvärvat en ny ångare "Najaden", som är ungefär lika stor som "Kalevipoeg". N. har förut gått i trafik på Sveriges västkust, men skall fr. o. m. nästa vår sättas in på en ny rout Stockholm-Haapsalu-Pärnu-Kuresaare-Riiga. Den nya förbindelsen är tydligen avsedd för de svenska turister, som önska komma direkt till kurorterna Haapsalu, Kuresaare eller Pärnu. Den nyinköpta ångarens estniska namn blir "Ruhnu".

Kyrkoherde Danell söker plats i Sverige.

Skara Domkapitel har bland de sökande till ledigförklarade komministerstjänsten i Vänersborg uppfört följande på förslag: 1) kyrkoadjunkten Bertil Ljunggren, Skövde, 2) kyrkoherden Sven Danell, Noarootsi, 3) komministern Bengt Svarén, Ryda. Val kommer att förrättas under loppet av innevarande år. Den lediga tjänsten skall tillträdas den 1 sept. 1937.

Kyrkoherde Helén

från Enskede, Stockholm, har gästtat Noarootsi och predikade i Rosleps kapell söndagen den 6 sept. för en fulltalig menighet.

Syföreningen

för svenska läsrummet i Tallinn samlas onsdagen den 23 sept. kl. 6 hos fru Stahl, Köhleri 28-5.

Fiskerikammaren sammanträder.

Enligt beslut av jordbruksministern sammanträder Fiskerikammaren för första gången den 26 sept. kl 12 på Ryssgatan i Tallinn. På programmet står tal av jordbruksministern Talts, val av mötesordförande och kammarpresident, val av revisorer. Som bekant ha svenskarna två representanter i Fiskerikammaren stud. A. Berggren från Vormsö och kommunalordföranden Erik Rosenborg från Pakri. Det är att hoppas att fiskerikammaren på allt tillvaratager fiskarnas intressen.

Två estlandssvenska flickor

få plats i Nyland — den ena i Ekenäs, den andra i skärgården utanför. Svar till Instruktör Helge Öhman, Ekenäs Finland.

Sillflottan medförde smuggelgods

Femton silltunnor fyllda med socker, mjöl, torkad frukt, tobak och whisky.

Vid lossningen av silltunnorna från "Eestirand" märkte tullmannen att en del tunnor voro synnerligen rena, vilket väckte tjänstemannens misstankar angående tunnornas innehåll, i all synnerhet som silllukten icke var särdeles tongivande hos tunnorna. Vakthavande rapporterade till överheten och vid öppnandet av en av dessa tunnor visade det sig att den var fylld med strösocker. Undersökningen fortsattes och slutresultatet visade att 15 tunnor voro fyllda med smuggelgods. Emedan smugg-

lingen har försiggått i så stor skala, misstänka myndigheterna att sådant icke kunnat försiggå utan befälets medvetande. Såväl befälet som manskapet nekar emellertid att vara ägare till varan. Då smuggelvaran tros vara tagen från båtens proviantförråd misstänkes förste styrman, emedan denne haft hand om proviantförvaltningen. Förste styrman, såväl som dennes bror, ha blivit anhållna i och för sakens rannsaking. Tullstraffet å partiet smuggelgods belöper sig till ett belopp av c:a 4000 kronor.

Prof. SIG. CURMAN:

Pirita kloster och det kulturella samarbetet mellan Estland och Sverige.

I.

Det var en stormig, men solig dag i mitten av augusti år 1929 som jag efter en gungande färd över Finska viken ombord på den lilla ångaren Ebba Munck för första gången fick syn på klosterkyrkan i Pirita. Jag hade aldrig förr besökt Estland, hade ingen aning om dess byggnadsminnen och allra minst om birgittinerklostret vid Tallinn. Dess mäktiga solbelysta västgavel var det första jag observerade, då båten närmade sig det estniska landet. Det verkade som ett inseglingsmärke i jätteformat, uppsatt för att vägleda den främmande seglaren i hamn. Det dröjde länge innan jag fick klart för mig, att den solglänsande triangeln ovan trädningen vid stranden var en kyrkgavel av jättelika dimensioner. Vål kommen i land blev det ett av mina första företag på Estlands jord att uppsöka detta byggnadsverk, som redan på långt håll hade lockat mig till sig. Stor blev också min belöning, då jag för första gången stod inför detta Estlands måhända ståtligaste kyrkliga minnesmärke, som reser sin breda västgavel upp till 30 meters höjd, och bakom denna ligger det mäktiga kyrkorummet med den blå himlen till takvalv, ett rum med underbart vackra proportioner, kanske vackrare nu, än då det övertäcktes av höga stenvalv, burna av två rader pelare, vilka nu vila nedfallna under golvet jordfyllning.

Det var emellertid icke endast den arkitektoniska skönheten hos denna ståtliga ruin, som vid detta tillfälle grep mig. Det var också något annat, något, som måhända var ändå starkare verksamt i mitt sinne just då. Denna stora byggnad utgjorde ju återstoden av Estlands enda birgittinerkloster, grundat av borgare i Tallinn, som här ville följa den stora svenska sierskans, Birgittas, klosterregel. Det var frukten av ett samarbete mellan svenskt och estländskt, det var Vadstena klosterkyrka, men också något annat, det var

Vadstena i estnisk översättning. Det var fästpunkten för ett starkt traditionsband, vars andra ända var fästad vid Vadstena i Sverige, ett band, som länge förmedlat andligt utbyte mellan de båda fästpunkterna.

Klosterkyrkan i Pirita stod plötsligt fram för min syn såsom den yttre symbolen på det samband, som redan från uråldriga tider funnits mellan Estland och Sverige, mellan svenskar och ester, samband som varit av olika slag, politiskt, kulturellt, kommersiellt i växlande grad allt efter århundradenas skicksedigra växling.

Många, ja kanske de flesta av dessa förbindelsestrådar hade under det senaste århundradet varit avskurna, men stumparna funnos där ännu på ömse sidor om Östersjön och deras fästpunkter voro kvar. Det gällde nu bara att åter splitsa trådarna samman, så att de ånyo kunde förmedla impulser i fåda riktningarna, nu som förr.

Sådant var mitt första möte med klosterkyrkan i Pirita, och de tankar detta möte födde hos mig de arbetade vidare och utvecklades ju mera jag lärde känna Estlands land och folk. Jag kom denna första gång helt och hållet som främling utan några personliga förbindelser i landet och utan några förutfattade meningar, ja, jag nödgas erkänna det, utan några egentliga kunskaper om Estland. Men det slog mig allt mer och mer, att det måste existera sedan gammalt en viss undermedveten sympati mellan de svenska och estniska folken, ty överallt kände jag, huru jag blev särskilt vänligt bemött, då man fick klart för sig, att jag var svensk. Och hela den sympatiska inställningen hos esterna till den tid, då Estland tillhört det svenska riket, sade mig, att mina förfäder måhända dock här en gång genom klokt och rimligt uppträdande förvärvat åt sitt folk ett kapital av det slag, som inte rost och mal förtära. Det gäller tydligen att åter gräva upp dessa pund, som länge legat räntelösa. (Forts.)

Glyckshändelser i Svenskbygden.

Fiskaren Johannes Hallman och hans hustru Maria rödde tisdagen den 8 dennes ut för att bärga näten. Plötsligt vräkte en brottsjö in i deras lilla fiskebåt, varvid makarna Hallman slungades överbord. Bröderna Borrman från Jakasgården råkade vara i närheten och skyndade omedelbart till de nödställdas hjälp. Emil Borrman lyckades få tag i den redan medvetlösas hustrun, som han efter stor ansträngning drog upp i båten. Under tiden kämpade mannen en förtvivlad kamp mot vågorna, men gick till botten, innan Borrmännen hunno fram.

Den omkomne var omkring 45 år gammal och efterlämnar hustru och 8 minderåriga barn, varav det minsta icke fyllt året ännu. På e. m. samma dag gav havet emellertid igen sitt rov i det att liket av den omkomne uppkastades på stranden in till byn. Hustruns tillstånd är efter omständigheterna väl. Den hemska olyckan har väckt förstämning i hela bygden.

En annan olycka inträffade på havet natten till den 26 aug., då galeasen "Alvar" på färd hem från Tallinn började läka till den grad, att man var tvungen att segla i land för att rädda sig. Lasten, bestående av salt-, socker- och mjölsöckar förstördes av det inströmmande vattnet. Senare lyckades man dock laga och få lös båten, som åter "plöjer havets hölja blå".

Ombyte av lärarkrafter.

I dagarna har föreståndaren för Odinsholms folkskola, J. Dans tagit farväl av sin skola, som han förestått över ett decennium. Han efterträdes av läraren T. Gärdström från Vormsö.

T. f. prosten Hjalmar Pöhl har på uppdrag av Biskopen representerat Estlands ev. luth. kyrka vid det nordiska prästmötet i Visby den 2-5 sept.

FÖDD.

En son,
Tallinn den 17. sept. 1936.

Märta och Karl Nilsson.

HEMMETS SPALT.

Nu är hösten kommen och ute i markerna lyser "skogens röda guld" — lingonen, det förnämsta av alla skogsbär. För husmodern är tiden inne att tillvarataga så mycket som möjligt av denna naturens rikedom, så att det till vintern finns förråd att bättra på vardagskosten med. Det bästa med lingonen är att de kunna kokas in även utan socker, emedan de innehålla ämnen, som verka konserverande. Det kan ju doek ibland vara roligt att ha litet omväxling med litet mera påkostade saker, och därför lämnas här några anvisningar för tillagning av sylt och saft.

Vid syltning bör största renlighet iakttagas. Frukt och bär böra vara av bästa beskaffenhet och ej övermogna. De böra plockas i torr väderlek och helst samna dag de skola syltas. All syltning bör ske på sakta eld. Under kokningen bör sylten skummas noga, det sker bäst med kullriga sidan av en sked eller med en emaljerad nålslev. Man kan skumma bättre, om kokningen får avstanna ett ögonblick. Sylten bör ej stå kvar i syltkitteln utan genast hållas upp i burkar. Dessa böra vara torra och väl rengjorda.

Sylt bör förvaras på torrt, svalt och helst mörkt men luftigt ställe. Är förvaringsrummet fuktigt, möglar sylten, är det för varmt, så jäser den, är det för kallt, sockrar den sig. Den bästa temperaturen är omkring + 12° C. Har sylten möglat, så tar man försiktigt bort möglet och kokar om sylten. Har den jäst, tillsätter man litet socker och låter den få ett hastigt uppkok. Om den sockrat sig, så tillsättes litet vatten, (6 matskedar till varje liter sylt) och kokar hastigt upp den.

Lingonsylt.

3 kg lingon, 1½ kg sockar, ½ l. vatten.

Lingonen rensas, sköljes och få rinna av. Av sockret och vattnet kokas en klar lag, som skummas noga. Lingonen läggs i och få sakta koka under skumning, tills bären se klara

ut. Sylten hålles då upp i väl rengjorda krukor eller burkar. När sylten är kall, lägges ovanpå ett pergamentpapper, doppat i sprit, och burkarna bindas sedan över med fuktat pergamentpapper.

Lingonsylt med äpplen.

4 l. lingon, 2 l. äpplen, 700 gram socker, ½ l. vatten.

Lingonen rensas och sköljas. Äpplena sköljas, blomfnas och skaft tages bort, och varje äpple skäres i omkring åtta klyftor. Av sockret och vattnet kokas en klar lag. Äpplena och lingonen läggs i och få nu sakta koka under skumning, till de ära klara. Sylten hålles upp i de förberedda burkarna.

Rårörd lingonsylt.

Lingon, till varje kg bör tas 400 gram sockar.

Bären rensas, sköljas och stötas sönder. Sockret blandas med bären, och massan röres med träslev en halvtimme. Fylles sedan på väl rengjorda glas eller burkar och överbindes.

Lingon på buteljer.

Lingonen rensas och fylles på buteljer, varefter friskt vatten påhålles, så att det står över lingonen. Buteljerna korkas och hartsas. Dessa råa lingon äro utmärkt uppfriskande och goda att äta med socker till.

Lingondricka.

10 l. lingon, 5 l. vatten, 50 gram vinsyra, 1 kaffekopp varmt vatten, 2 kg socker.

Bären rensas och stötes sönder med trästöt och läggs i en kruka, vinsyran upplöses i det varma vattnet och tillsättes jämte det kalla vattnet. Massan omröres väl, täckes över och får stå i två dygn, varunder den omröres då och då. Bären upphållas i silduk och få självrinna så länge någon saft droppar av duken. Sockret lägges i saften, som därefter röres en timme. Saften tappas på buteljer, vilka korkas och hartsas. Då man skall använda saften, kan man späda ut den efter smak. Utmärkt god måltidsdryck.

Från Rikholdi.

Smeden i Pai, Julius Plank, avled genom hjärtslag på resa i Haapsalu den 4 sept. d. å. Han var av estnisk nationalitet.

*

Konsulent J. Anderson från Jordbrukskammaren besökte den 5 sept. d. å. Vanaküla (Gamby) J. U. F.-are, vilka infört jordbrukskammaren på sina gårdar.

*

En grupp lärare från Rikholdi företogo en cykeltur varvid badorterna Klooga, Laulasmaa och Keila-Joa jämte utställningen i Tallinn den 29—31 aug. d. å. besöktes. Ett 100-tal rikholdiungdomar togo sig fram till utställningen medels buss och lastbil.

*

Ynglingen Richard Stahl från Höbring sökte och vann inträde i Pedagogiet i Tallinn. R. Stahl utdimitterades från Svenska gymnasiet i våras.

*

Till föreståndare för Osmusaare (Odensholm) folkskola har utnämnts läraren vid Hullofskola Vormsö, Tomas Gärdström.

*

En klasskomplekt för elever med estniska som undervisningsspråk har öppnats vid Höbring skola och inrymmer tills vidare i Graisgården.

Lingongelé.

5 l. lingon, vatten, socker.

Vattnet kokas upp. Lingonen rensas, sköljas och läggs i en sikt, som sättes ned i det kokande vattnet. Den kärva smaken på lingonen går bort näri-genom. De förvällda bären läggs i en syltgryta, 1¼ l. vatten slås över och de få koka, tills de gå sönder, då de hållas upp i en syltduk att avrinna. Saften väges, och till varje kg saft tages ett kg socker. När saften är kall, nedröres sockret så småningom under en halvtimme, och rörningen fortgår ännu en halvtimme, varefter blandningen fylles i små geléglas eller kaffekoppar. När den stelnat, överbindas burkarna som vanligt. E. B.

Sillflottan hemma igen.

På måndagen anlände sillflottan tillbaka till Tallinn från sin långa färd till Island. Flottan hämtade 13.000 tunnor sill med sig. Överhuvudtaget har den i år fångat 22.500 tunnor sill, vilket överstiger det hittills bästa årets fångst med 1000 tunnor. Undra då på det att hela personalens — från kaptenerna till minsta däckspoike — ansikten lyst, såvitt man nu kunde se på grund av de långa skäggen som alla hade lagt sig till med under sommaren.

Brandkårsfesten i Noarootsi

den 23 augusti skilde sig från tidigare evenemang av liknande slag därigenom att den hade utannonserat spritutskänkning. Alkohol försäljning i förening med allmän dans — man hade inte behövt vara spåman för att kunna förutsäga, att festen skulle få ett något oroligt förlopp. Under den följande natten var bygden vida omkring fylld av vilda skrån. Tänker brandkårsföreningens ledning dränka eldfaran med — "eldvatten?"

Eldsvåda.

Vid halv fyrtiden på morgonen den 3 september observerades eld i en väderkvarn, tillhörig lantbrukaren J. Laving i Kulanäs by, Noarootsi.

Då det var långt till brunnen och vinden blåste tämligen friskt, lyckades man ej släcka elden trots ivriga bemödanden bl. a. av Guttanäsbyns sprutmanskap, som med berömvärd snabbhet skyndat tillstades med sin spruta.

Man lyckades emellertid effektivt förhindra eldens spridning. Kvarnen jämte innestående spannmål nedbrann till grunden.

Eldens uppkomst är synnerligen gåtlik, då arbetet i kvarnen avslutades kl. 2 föregående dag. Troligen kommer det inträffade att bli föremål för kriminalundersökning.

Kyrkliga meddelanden:

Noarootsi kyrka:

Söndagen den 20 september kl. 1/2 11 f. m. endast estnisk gudstjänst: Bibelfest med kollekt till estniska bibelsäll-

skapet. Predikan av kyrkoherde Paulsen från Emmaste.

Söndagen den 27 sept. kl 10 f. m. Skolgudstjänst för svenska skolbarn. Danell.

Sutlepps kapell:

Söndagen den 20 september kl. 5 e. m. estnisk predikan av kyrkoherde Paulsen, Emmaste. Kollekt till estniska bibelsällskapet.

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn:

Söndagen d. 20 sept. kl 11 fm. svensk högmässa, K. Nilsson. Kyrkogårdsgudstjänsten inställd

Katastrofal olyckshändelse i Norge.

I västra Norge, i närheten av Nordfjorden spolades två byar Bødal och Nesdal bort av vågorna varvid 73 personer omkommo och 13 skadades svårt. Orsaken till olyckan förorsakades av ett oerhört snöskred från det 2000 meter höga berget Raven. Vid skredet störtade nämligen väldiga granitblock i insjön, som satte den i så våldsamt uppror att den översämmade sina bräddar och spolade bort byarna.

200.000 arbetare avbröto arbetet.

I Paris' omnejd avbröto senaste vecka 200.000 arbetare arbetet under en timmes tid för att på detta sätt demonstrera sitt missnöje mot regeringens förbud av vapenexport till Spanien.

Krigsföringen kan ej humaniseras.

Flera utländska makters sändebud i Madrid ha föreslagit regeringen att försöka humanisera krigsföringen men fått kategorisk avslag därå. Regeringen motiverar avslaget därmed att den f. n. dels är mycket upptagen med andra göromål dels att den ej vill underhandla med de uppriska i sådana frågor.

Flera engelska tidningar veta berätta om de rödas terror i Spanien. Kommunisterna döda präster, kvinnor och barn, som på något sätt stått eller stå de uppriska nära.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Lokalredaktörer:

Vormsi, T. Gärdström.

Noarootsi, V. Pöhl.

Höbring, A. Vesterberg.

Rosler, A. Bergman.

Rüütli 3, Tallinn. Tel. 470-08

Prenumerationspris:

Inrikes		Utlandet	
1 år	Ekr 2:—	1 år	Ekr. 4:—
1/2 "	" 1:—	1/2 "	" 2:—

4 miljarder till försvaret.

Franska regeringen godkände krigsministerns förslag om 4 miljarder franc måtte beviljas till förstärkning av rikets försvar. Förslaget motiveras med att Frankrike under nuvarande oroliga förhållanden måste vara försvarsberett.

Rättelse.

I artikeln „Karoliner i Narva den 18 okt.” beskrives i Kustbon nr. 29 Narvamonumentets avtäckning. Står bl. a. följande: Bland hedersgästerna befinna sig representanter för de regementen, som deltog i slaget vid Narva år 1700. Dessa representanter bära alla uniformer från 1700-talet. Vidare står det: Från kungl. livgardet i Stockholm kommer vidare en musikkår på 21 man, vilken spelar på instrument från Nordiska krigets dagar. Och slutligen: I teten gå de svenska regementenas representanter i historiska uniformer bärande krigsfanor från Carl XII:s tid, vilka numera förvaras i armémuseet i Stockholm.

Alla dessa uppgifter ha kommit i tidningen på grund av felaktiga underrättelser och motsvara icke sanningen. Sålunda bära icke representanterna uniformer från 1700-talet utan den nuvarande svenska arméns uniformer. Vidare spelar orkestern icke på instrument från Nordiska krigets dagar, utan på fullt moderna instrument. Och vad som slutligen rör fanorna från Carl XII:s tid, komma icke heller dessa att häras där, då de eventuellt kunna taga skada vid transporten o. s. v.